

УДК 336.64

Данилевська-Жугунісова О. Є.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті визначено суть та принципи побудови фінансової політики суб'єктів господарювання. Розглянуто формування фінансової політики в сучасних умовах господарювання через її складові в рамках внутрішньогосподарської політики суб'єктів господарювання. Проведено узагальнення етапів формування фінансової стратегії. Доведено, що фінансова стратегія є напрямним вектором фінансової політики суб'єктів господарювання та їх виробничо-господарською діяльністю у сучасному глобалізованому, динамічному і конкурентному ринковому середовищі.

Ключові слова: фінансова політика, фінансова стратегія, планування, конкурентоспроможність, суб'єкт господарювання.

Постановка проблеми. Для більш ефективного розвитку фінансової сфери важливим є розгляд складових та поступове вдосконалення існуючої фінансової політики окремих її суб'єктів. Діяльність суб'єктів господарювання є важливою для будь-якої економічної системи. Такі суб'єкти у ході власної діяльності, похваляючи та стабілізуючи економіку, натикаються на безліч ризиків, а тому повинні бути стійкими (у тому числі фінансово) та гарантувати виконання прийнятих на себе у процесі діяльності зобов'язань. Забезпечення та підтримання фінансової стійкості, стабільності окремих суб'єктів господарювання є можливим на основі проведення ефективної внутрішньої та зовнішньої фінансової політики. Саме така фінансова політика є фундаментом забезпечення стійкості окремих його суб'єктів, зособом підвищення довіри до фінансової системи. Важливим є дослідження напрямів та складових фінансової політики суб'єктів господарювання, яку вони обирають для максимізації фінансових результатів власної діяльності та завоювання більшої долі на ринку. Отже, питання підвищення загальної ефективності фінансової політики окремих суб'єктів господарювання потребують нагального розв'язання в сучасних умовах економічного розвитку, а це обумовлює актуальність теми дослідження

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблематика була і залишається предметом дослідження багатьох як вітчизняних, так і закордонних науковців. Вагомий вклад в особливості формування теоретичних та практичних основ застосування, визначення поняття та напрямів розвитку фінансової політики суб'єктів господарювання на різних рівнях зробили і вітчизняні, і зарубіжні вчені, такі як: В. Д. Базилевич, М. Д. Білик, І. А. Бланк, О. П. Близнюк, Л. Брю, Ю. Я. Вавилова, В. М. Геєць, Л. І. Гончаренко, Л. А. Дробозіна, Дж. Кейнс, Р. Кемпбелл, Д. В. Клиновий, Г. А. Крамаренко, Ф. Нітті, С. Я. Огородник, В. М. Опарін, В. І. Оспіщев, В. І. Оспіщева, І. О. Петровська, А. Н. Поддєрьогін, Д. Рікардо, В. М. Родіонова, О. Р. Романенко, В. К. Сенчагов, А. Сміт, В. Н. Суторміна, О. А. Терещенко, В. М. Федосов, С. І. Юрій, П. І. Юхименко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні у фінансовій науці залишається малодослідженим питання формування сучасної парадигми фінансової політики розвитку суб'єктів господарювання, визначення принципів, факторів і закономірностей її впровадження. Така фінансова парадигма є необхідною

умовою формування та обґрунтування концептуальних основ формування сучасної фінансової політики, розвитку суб'єктів господарювання, зокрема в аграрному секторі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є обґрунтування концептуальних основ формування сучасної фінансової політики суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Фінансова політика суб'єктів господарювання, зокрема підприємства, є складовою частиною їх економічної політики. Свої завдання фінансова політика реалізує, у значній мірі, через фінансове планування.

Фінансова політика підприємства – це система заходів (адміністративних рішень) у сфері управління фінансовими ресурсами, з метою впливу на його економічний і соціальний розвиток [5, с. 353].

Такі заходи включають розробку науково-обґрунтованих концепцій організації фінансової діяльності, визначення ключових напрямів використання фінансових ресурсів на довго-, середньо-, і короткотермінові періоди, а також практичне використання розробленої стратегії.

На основі фінансової стратегії, як вважає Н. Горицька, визначається фінансова політика по її основних напрямках:

- податкова політика;
- політика ціноутворення;
- дивідендна політика;
- амортизаційна політика;
- інвестиційна політика [4].

Основними видами фінансової політики підприємства є: інвестиційна політика, дивідендна політика, облікова політики та політика формування фінансових ресурсів.

Концепції організації фінансової діяльності підприємства побудовані на основі досліджень попиту на товари та послуги, оцінки різноманітних (фінансових, матеріальних, трудових, інтелектуальних, інформаційних) ресурсів і прогнозування результатів діяльності підприємства.

Напрямами використання фінансових ресурсів підприємства визначаються із поставлених цілей, ринкової позиції підприємства, виробленої концепції організації фінансової діяльності, конкурентоспроможності підприємства. Фінансова політика виражає цілеспрямоване використання коштів для досягнення стратегічних та тактичних завдань, визначених статутом підприємства. Наприклад, посилення позицій на ринку, досягнення бажаного рівня продажів,

прибутку, рентабельності активів і власного капіталу, збільшення конкурентоспроможності продукції, збереження платоспроможності та ліквідності. Основною ціллю фінансової політики є побудова високоефективної системи управління фінансами, що забезпечуватиме досягнення стратегічних і тактичних цілей його діяльності.

Розглянемо стратегічні завдання реалізації фінансової політики підприємства:

1. Максимізація доходів та прибутку.
2. Оптимізація структури капіталу та забезпечення його фінансової стійкості.
3. Забезпечення прозорості фінансово-економічного стану для власників, інвесторів, кредиторів.
4. Забезпечення інвестиційної привабливості.
5. Створення ефективного механізму управління.
6. Застосування ринкових механізмів для залучення фінансових ресурсів [7, с. 435].

Реалізація даних завдань сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства, що в свою чергу спричинить зміцнення фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Стратегія – це сукупність головних цілей та шляхів їх досягнення. Вона включає в себе сукупність глобальних ідей розвитку підприємства. Відповідальність за розробку стратегії несе керівництво економічної організації. Стратегічне планування – це єдиний спосіб прогнозування майбутніх можливостей, що допомагає уточнити найбільш пріоритетні для підприємства напрями розвитку. Аналіз поточних значень і їх прогноз дають можливість сформулювати певний стратегічний фокус – ключовий напрям, на який потрібно спрямувати всю увагу та ресурси підприємства.

Стратегія є основним напрямом діяльності підприємства. Вона вказує в якому напрямі необхідно йому рухатися для досягнення поставлених цілей. Фінансове планування деталізує та конкретизує цей шлях. Для вирішення стратегічних завдань необхідним є наявність різного роду ресурсів, потребу в яких, та їхні обсяги, визначають у процесі планування.

Стратегія – це довгострокова цільова концепція, що формує довготривалий процес розвитку підприємства та визначає розподіл ресурсів між цими траєкторіями. Вона не може бути реалізована, якщо не підкріплена наявними фінансовими ресурсами. Грошові та натуральні показники ресурсів знаходять своє відображення у фінансових планах (рис. 1).

Ціллю стратегії є адаптація суб'єкта господарювання до прогнозованих змін зовнішнього середовища, завоювання необхідних позицій на ринку, створення потенціалу рентабельності на перспективу, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності.

Важливим принципом стратегічного планування є багатоваріантність планових розрахунків. Невідповідність між бажаною стратегічною ціллю та поточним станом визначається великою кількістю шляхів досягнення цілі. Беручи до уваги всю множину чинників ризику й невизначеності зовнішнього середовища вибрати єдину стратегію практично не можливо.

Вагоміше значення має комплексність розробки стратегії, оскільки кожний альтернативний варіант передбачає аналіз усіх складових стратегії розвитку

підприємства: фінансової, ресурсної й організаційної забезпеченості, узгодженості часових та кількісних параметрів. Відображення ресурсів для досягнення єдиної конкретної цілі гарантує певну стабільність у реалізації стратегії.

Фінансова стратегія – це найважливіший вид функціональної стратегії підприємства, що забезпечує основні напрями розвитку його фінансової діяльності й фінансових відносин через формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних методів для їхнього досягнення, адекватного коригування напрямів формування і використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища.

Формування фінансової стратегії є доволі важким і трудомістким процесом, оскільки потребує значних витрат часу, праці та виконання комплексних розрахунків. Важливим у здійсненні цього процесу є врахування таких чинників:

- орієнтації фінансової стратегії на загальну стратегію розвитку підприємства на ринку;
- рівня законодавчого та нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності;
- економічної й політичної ситуації в країні;
- типу ринкової позиції підприємства, оскільки вибір фінансової стратегії залежить від маркетингової політики суб'єкту господарювання, зокрема від того, на яку цільову аудиторію спрямоване виробництво продукції, яку частку і тип ринку (вітчизняний чи міжнародний) планує зайняти підприємство;

– ресурсного забезпечення підприємства, так як на формування фінансової стратегії впливає кількість і якість ресурсів, зокрема чисельність та кваліфікація працівників, наявність основних засобів, забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій, інноваційний потенціал [3, с. 123].

– галузевої належності суб'єкту господарювання, оскільки галузь економіки, до якої належить підприємство, окреслює напрями формування його фінансової стратегії, а сільське господарство, як відомо, має безліч особливостей порівняно з іншими галузями національної економіки;

– фінансового стану та конкурентних переваг існуючих і потенційних підприємств-конкурентів, надійності постачальників та покупців;

– рівня ризику фінансової діяльності, що викликається інфляційними коливаннями, різкими стрибками курсу валют, ризиками неплатежів, ймовірністю настання фінансової кризи тощо [6, с. 131];

– кон'юнктури товарного і фінансового ринків та її зміни.

Головною ціллю фінансової стратегії є досягнення повної самокупності та фінансової незалежності підприємства, яка побудована на визначених принципах організації і включає в себе наступне:

– поточне й перспективне фінансове планування, яке передбачає усі надходження грошових засобів підприємства та основні напрями їх використання;

– централізацію фінансових ресурсів, яка забезпечує маневреність фінансових ресурсів, їх

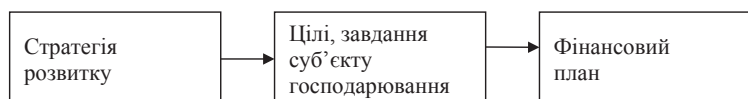


Рис. 1. Взаємозв'язок стратегії та фінансового планування

концентрацію на основних напрямках виробничо-господарської діяльності;

- формування фінансових резервів, які підтримують фінансову сталість підприємства;
- повне виконання зобов'язань перед партнерами;
- розробку облікової та амортизаційної політики підприємства;
- організацію фінансового обліку підприємства на основі діючих стандартів;
- складання фінансової звітності по підприємству у відповідності до діючих правил, та з дотриманням вимог стандартів;
- фінансовий аналіз діяльності підприємства;
- фінансовий контроль усіх сфер діяльності підприємства [4, с. 17].

Враховуючи, що основною метою фінансової стратегії є забезпечення максимізації ринкової вартості підприємства та зростання прибутків, до головних її завдань можна віднести:

- дослідження характеру та закономірностей формування фінансових ресурсів у ринкових умовах господарювання;
- визначення способів ефективного використання фінансових можливостей підприємства у довготерміновому періоді;
- визначення перспективних напрямів фінансових взаємовідносин суб'єкта господарювання з іншими суб'єктами фінансової системи;
- формування системи ефективного фінансового забезпечення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;
- виявлення резервів та мобілізація ресурсів підприємства для найбільш повного використання виробничих потужностей, основних й оборотних коштів [6, с. 131].

На думку багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених фінансова стратегія, як частина загально корпоративної стратегії має підпорядкований характер у той же час має значний вплив на загальну стратегію, оскільки її головною ціллю є підтримання та забезпечення високих темпів розвитку та зростання конкурентних переваг, конкурентної позиції підприємства. Сукупність різних видів стратегій являє собою його "стратегічний набір".

Фінансова стратегія включає в себе методи формування фінансових ресурсів, їх планування, забезпечення й підтримку фінансової сталості підприємства. Всесторонньо змінюючи фінансові можливості суб'єктів господарювання стратегія розвитку підприємства повинна передбачати відповідність фінансово-економічним параметрам підприємства, умовам, що присутні на ринку. Фінансова стратегія передбачає визначення довготермінових цілей фінансово-господарської діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення. Цілі, місія суб'єкту господарювання, фінансова стратегія, повинні бути в основі загальної стратегії розвитку підприємства та направлятися на максимізацію ринкової вартості та прибутків.

На думку А. В. Бандурина процес розробки фінансової стратегії включає такі етапи:

- 1) оцінка довгострокових перспектив;
- 2) прогноз розвитку;
- 3) розуміння цілей розвитку;
- 4) аналіз сильних та слабких сторін;
- 5) забезпечення розгляду стратегічних альтернатив;
- 6) розроблення критеріїв оптимізації;
- 7) вибір оптимальної стратегії;

8) планування певних дій [1, с. 25].

Розробка фінансової стратегії підприємства залежить від цілей та завдань, що сформовані власниками підприємства, саме тому фінансовий план підприємства може бути як і планом "розвитку", так і планом "проїдання".

У процесі формування фінансової стратегії важливо зосереджувати увагу на виробництві конкурентоспроможних товарів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості, формуванню та розподілу прибутку, ефективному використанню капіталу, враховувати ризики тощо.

У процесі розроблення фінансової стратегії, значної уваги заслуговує врахування наявного ризику, а саме врахування ризику неплатежів, інфляційних коливань, фінансового ринку.

Стратегія виступає інструментом визначення цілей та завдань суб'єкту господарювання, а інструментом реалізації останніх, виступає фінансове планування.

Виходячи із стратегічної фінансової позиції і стратегічних цілей фінансового розвитку підприємства, процес прийняття фінансових рішень здійснюється за основними етапами:

1. Вибір головної фінансової стратегії підприємства.
2. Формулювання фінансової політики підприємства з основних аспектів його майбутньої фінансової діяльності.
3. Формування портфелю можливих стратегічних фінансових альтернатив.
4. Оцінка та відбір стратегічних фінансових альтернатив.
5. Складання програми стратегічного фінансового розвитку підприємства [2, с. 106].

Висновки і пропозиції. Фінансова політика є складною і багаторівневою категорією, яка має різні форми прояву, внутрішні та зовнішні чинники формування. Це зумовило необхідність удосконалення її теоретичної інтерпретації як імперативної, теоретичної науково-обґрунтованої системи заходів з планування, організації, регулювання й контролю фінансових відносин у процесі утворення й використання фінансових ресурсів держави та суб'єктів господарювання. Формування ефективної фінансової політики у сільському господарстві вимагає аналізу методологічних підходів до цього процесу, як різновиду економічного пізнання, оскільки фінансова політика, як галузь економіки, утворює єдиний комплекс з наукою та, відповідно, використовує методи, що забезпечують науковий супровід вирішення її актуальних проблем.

В умовах ринкових відносин, самостійності підприємства, відповідальності за результати своєї діяльності, виникає об'єктивна необхідність визначення тенденцій фінансового стану, орієнтації у фінансових можливостях і перспективах, оцінки фінансового стану інших суб'єктів господарювання.

Вирішити це допомагає фінансова стратегія підприємства, що повинна включати заходи зі стабілізації фінансового стану підприємства та його платоспроможності в умовах несприятливих змін середовища функціонування. Скорегована з урахуванням несприятливих факторів фінансова стратегія підприємства повинна забезпечувати високі темпи його операційної діяльності при одночасній нейтралізації загрози його банкрутства в майбутньому. Основою фінансової стратегії є

пошук, раціональне використання й управління структурою фінансових ресурсів (капіталу) підприємства з метою підвищення його платоспроможності та фінансової стійкості.

Фінансова стратегія є спрямовуючим векто-

ром управління підприємством, і без її належного формування практично неможливо оминати фінансові проблеми під час здійснення виробничо-господарської діяльності у сучасному конкурентному ринковому середовищі.

Список літератури:

1. Бандурин А. В. Финансовая стратегия корпорации / А. В. Бандурин, В. А. Гуржуев, Р. З. Нургалиев – М. : Алмаз, 2002. – 140 с.
2. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – Киев: Эльга: Ника-центр, 2004 – 711 с.
3. Гриньов А. В. Якість формування фінансової стратегії підприємства / А. В. Гриньов, О. М. Ястремська // Фінанси України. – 2006. – № 6. – С. 121–128.
4. Горицкая Н. Финансовая стратегия / Н. Горицкая. // Финансовой директор. – 2005. – № 11. – С. 17–25.
5. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смвженко. – 4-те вид., випр. та доп. – К. : Знання, 2002. – 566 с.
6. Радова Л. Д. Фінансова стратегія в системі управління підприємством / Л. Д. Радова, А. В. Череп // Держава та регіони. – 2005. – № 2. – С. 130–135.
7. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук ред. проф. А. М. Подерьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с.

Данилевская-Жугунисова О. Э.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

ФИНАНСОВАЯ ПОЛИТИКА ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Резюме

В статье определены сущность и принципы построения финансовой политики субъектов. Рассмотрено формирование финансовой политики в современных условиях хозяйствования через ее составляющие в рамках внутривозвращенной политики субъектов хозяйствования. Проведено обобщение этапов формирования финансовой стратегии. Доказано, что финансовая стратегия направляющим вектором финансовой политики субъектов хозяйствования и их производственно-хозяйственной деятельностью в современном глобализированном, динамичном и конкурентной рыночной среде.

Ключевые слова: финансовая политика, финансовая стратегия, планирование, конкурентоспособность, предприятие.

Danylevskaya-Zhugunisova O. E.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FINANCIAL POLICY SUPPORT ENTERPRISE COMPETITIVENESS

Summary

The article defined the essence and principles of financial policy of the enterprise. The formation of financial policy in current economic conditions through its components in the farm policies of the enterprise is considered. Generalization of the stages of forming of financial strategy is conducted. It is well-proven, that financial strategy is the sending vector of management an enterprise and his industrial and economic activity in a modern competition market environment.

Key words: financial policy, financial strategy, planning, competitive entity.